

Het Hunebed in Nederland

Beschrijving

De hunebedden van Nederland zijn niet alleen stenen monumenten uit een ver verleden, maar vertegenwoordigen ook het begin van de menselijke beschaving in ons deel van Europa. De bouwwerken getuigen van de vaardigheid, samenwerking en rituelen van de boeren gemeenschappen die hier duizenden jaren geleden leefden.

De hunebedden in Nederland zijn een van de meest fascinerende archeologische overblijfselen uit de prehistorie van Noordwest-Europa. Deze indrukwekkende megalithische bouwwerken, verspreid over de provincie Drenthe, getuigen van een ver verleden waarin de eerste boeren zich vestigden op de vruchtbare gronden van het huidige Nederland.

Oorsprong en functie van Hunebedden

Hunebedden werden gebouwd door de *trechterbekercultuur*, een groep landbouwers die tussen 3400 en 2850 v.Chr. leefde in het gebied dat nu *Nederland*, *Duitsland* en *Denemarken* omvat. De hunebedden dienden voornamelijk als begraafplaatsen voor hun doden. Het waren grafkamers waarin meerdere mensen werden bijgezet, vaak met grafgiften zoals potten, werktuigen en sieraden. Deze giften waren waarschijnlijk bedoeld om de doden te helpen in het hiernamaals.

De term *hunebed* betekent letterlijk *reusachtig bed* en verwijst naar de grootte ervan. Er werd lang gedacht dat reuzen verantwoordelijk waren voor het bouwen van deze enorme stenen constructies, omdat men zich in de latere tijdperken nauwelijks kon voorstellen dat mensen zulke kolossen konden verplaatsen.

De Bouw van Hunebedden

De bouw van een hunebed was een monumentale taak die veel samenwerking en kennis vereiste. De stenen waaruit de hunebedden zijn opgebouwd, zijn enorme zwerfkeien die tijdens de laatste ijstijd (circa 150.000 tot 12.000 jaar geleden) vanuit Scandinavië naar Nederland werden getransporteerd door het ijs. Deze keien, soms wel duizenden kilo's zwaar, werden met eenvoudige middelen zoals houten rollen, hefbomen en waarschijnlijk door menskracht verplaatst naar de plek waar het hunebed

gebouwd moest worden.

Een hunebed bestaat doorgaans uit twee parallelle rijen grote draagstenen (ook wel *zijstenen* genoemd), met daarop horizontale *dekstenen* die de ruimte tussen de draagstenen overspannen. Deze dekstenen zijn vaak gigantisch en konden tot 20 ton wegen. De ruimte onder de dekstenen vormde de grafkamer waar de overledenen werden begraven.

Hoewel de bouwtechnieken primitief lijken, getuigen de hunebedden van een goed georganiseerd gemeenschapsleven waarin kennis van architectuur en samenwerking een belangrijke rol speelden. Deze bouwwerken waren niet alleen graven, maar ook monumenten die de status en macht van de gemeenschap weerspiegelden.

Hoe gingen de bouwers te werk?

Het bouwen van hunebedden (5000 jaar geleden) was een enorme prestatie, zeker gezien de beperkte middelen waarover de mensen destijds beschikten. Hoe deden ze dat?

1. Verzamelen van de Zwerfkeien

De stenen waaruit hunebedden bestaan, zijn grote zwerfkeien die tijdens de laatste ijstijd (zo'n 150.000 tot 12.000 jaar geleden) door gletsjers uit *Scandinavië* naar *Nederland* zijn gebracht. Deze keien, die soms duizenden kilo's wegen, lagen verspreid in het landschap. De eerste stap in de bouw van een hunebed was het verzamelen van deze enorme stenen.

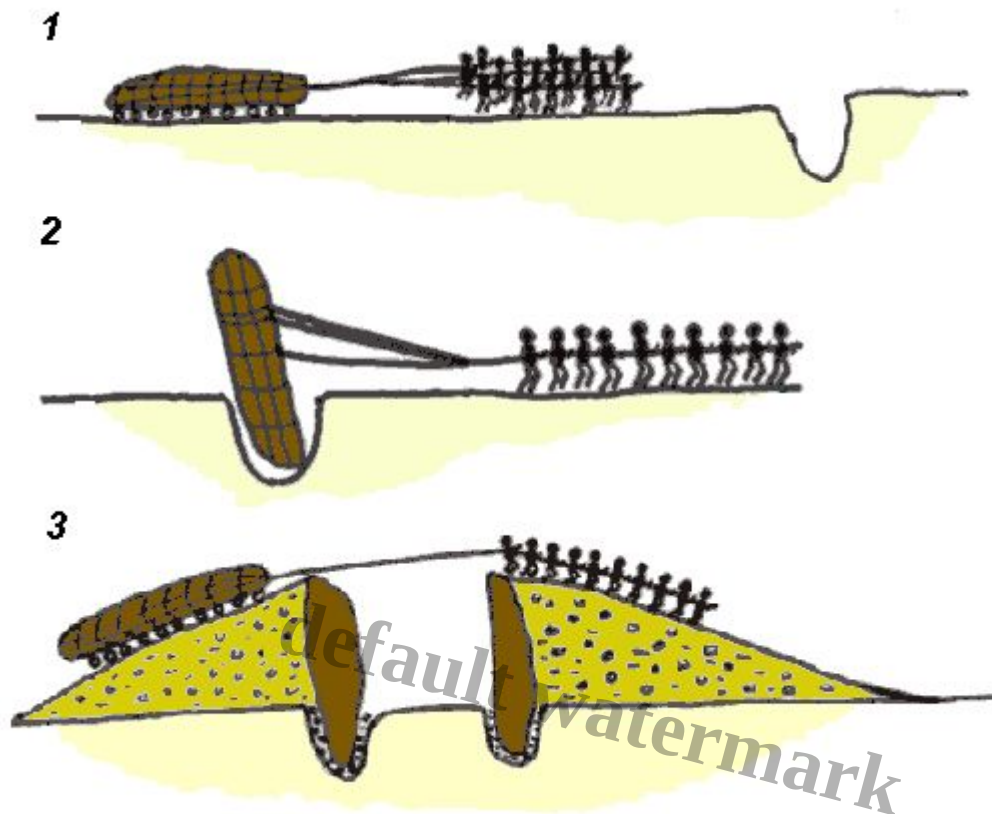
2. Transporteren van de Stenen

De mensen gebruikten waarschijnlijk houten rollen, hefbomen en sleden om de stenen te verplaatsen. De stenen werden op een slede gelegd en met behulp van mankracht en houten rollen verplaatst over korte afstanden. In vlakke gebieden konden ze ook gebruikmaken van gladde natte kleigronden om de stenen gemakkelijker te slepen.

3. Plaatsen van de Stenen

Zodra de stenen op de plaats van bestemming waren, werd begonnen met het opstellen van de zijstenen, die de wanden van de grafkamer zouden vormen. Deze draagstenen werden rechtop gezet, waarschijnlijk met behulp van hefbomen en kuilen waarin de stenen rechtop konden worden geplaatst.

De dekstenen, die de bovenkant van de grafkamer vormden, waren vaak nog zwaarder dan de draagstenen. Om deze op hun plaats te krijgen, werd vermoedelijk een aardhelling gebouwd. De steen werd dan met behulp van rollen en hefbomen de helling op geduwd en vervolgens voorzichtig op de draagstenen geplaatst.

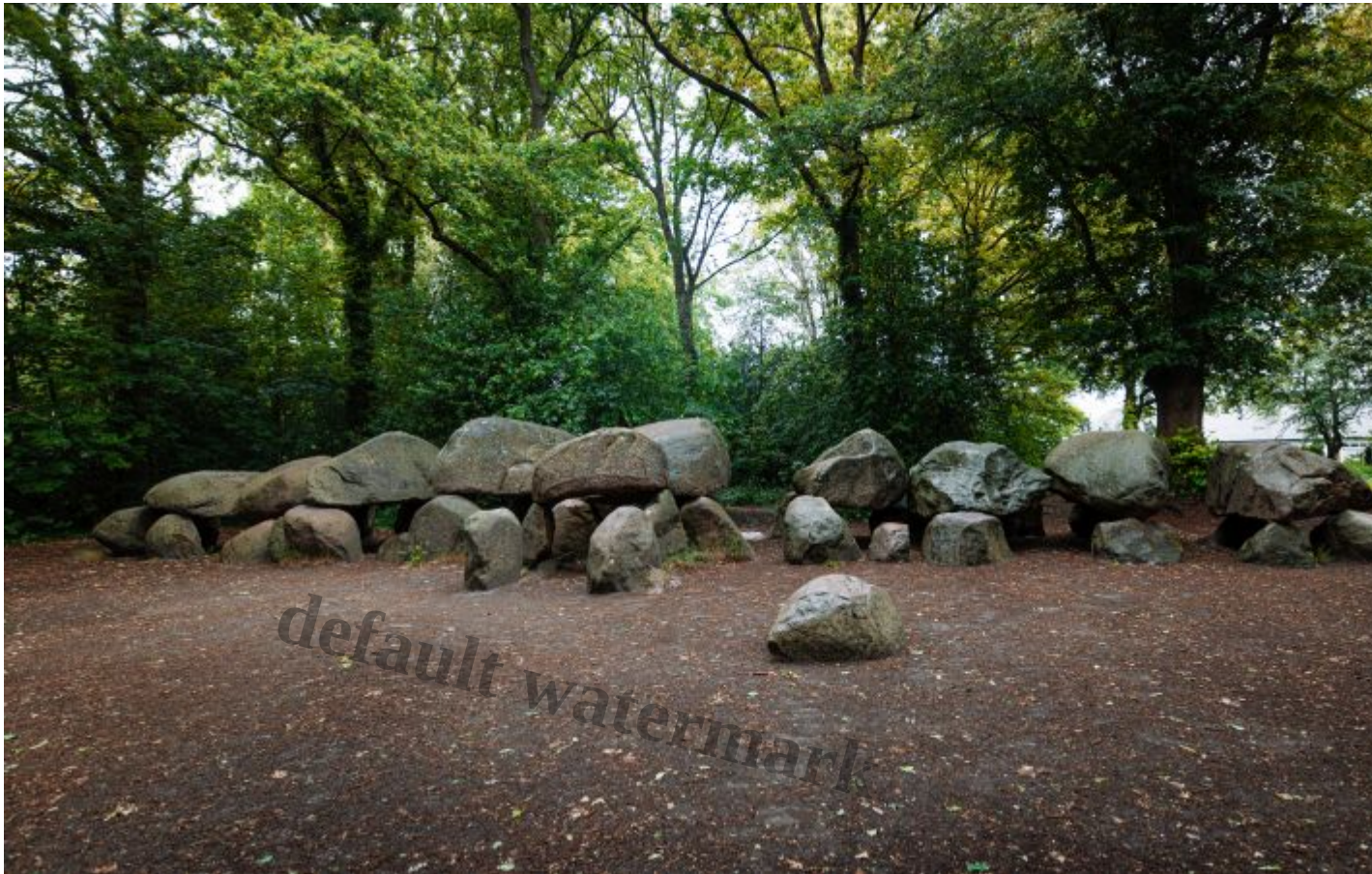
4. Symbolische en Rituele Betekenis

Het bouwen van een hunebed was niet alleen een technische prestatie, maar had ook een grote sociale en rituele betekenis. Het was een monument dat de gemeenschap verbond en dat diende als een plaats van herinnering aan de voorouders. De hunebedden speelden waarschijnlijk een belangrijke rol in rituelen rond dood en wedergeboorte, en fungeerden mogelijk als een symbool van de macht en status van de familie of gemeenschap die het bouwde.

Verspreiding van Hunebedden in Nederland

Van de 52 (sommige bronnen zeggen 54) overgebleven hunebedden in Nederland, bevinden de meeste zich in de provincie *Drenthe*, veelal op de *Hondsrug*. Dit is geen toeval: het gebied van Drenthe was in de prehistorie een belangrijk centrum van landbouw en nederzettingen, mede vanwege de relatief vruchtbare grond en het overvloedige natuursteen. Het grootste hunebed van Nederland, *D27*, bevindt zich in *Borger* en is 22,5 meter lang.

Borger is tevens de locatie van het *Hunebedcentrum*, een museum dat gewijd is aan de prehistorie en de hunebedden.

Hunebed D27 bij Borger (foto Richard Broekhuijzen)

Hoewel de meeste hunebedden zich in Drenthe bevinden, zijn er ook enkele aangetroffen in de provincies Groningen en Overijssel. Vele hunebedden zijn echter verloren gegaan door verwoesting, hergebruik van stenen voor andere bouwwerken of simpelweg door de tand des tijds.

Betekenis en Culturele Waarde

Hunebedden zijn niet alleen indrukwekkende architectonische bouwwerken, maar ze spelen ook een belangrijke rol in het begrijpen van de prehistorische cultuur van Noordwest-Europa. De grafgraven die in hunebedden zijn gevonden, wijzen erop dat deze mensen geloofden in een leven na de dood en dat status en rijkdom zelfs in het hiernamaals van belang waren.

In de loop van de eeuwen zijn de hunebedden vaak gezien als mystieke plaatsen. Verhalen en legendes over reuzen, bovennatuurlijke krachten en heidense rituelen omgeven de hunebedden. In de 19e en 20e eeuw, tijdens de opkomst van de archeologie, begonnen wetenschappers echter systematisch onderzoek te doen naar hunebedden, wat leidde tot een dieper begrip van hun historische context.

De hunebedden zijn vandaag de dag erkend als nationale monumenten en genieten bescherming onder de *Nederlandse Monumentenwet*. Ze worden beschouwd als een belangrijk onderdeel van het cultureel erfgoed van Nederland en trekken jaarlijks duizenden bezoekers die zich willen verdiepen in het verre verleden van ons land.

Datum aangemaakt

2024/09/17

default watermark